

Naisiin ja tyttöihin kohdistuva lähisuhdeväkivalta sosiaalisena ongelma

Yhteiskuntatieteiden tohtori, yliopistonopettaja Sisko Piippo

sisko.h.piippo@jyu.fi

Esityksen rakenne

I Mitä väkivalta on?

II Naisiin ja tyttöihin kohdistuva
lähisuhdeväkivalta tilastoissa

III Naisiin ja tyttöihin kohdistuva
lähisuhdeväkivalta – Suomen konteksti

The background features a series of overlapping, textured brushstrokes in three primary colors: a deep blue, a warm orange, and a muted red. The strokes are applied in a way that creates a sense of depth and movement, with some areas appearing more saturated than others. The overall effect is a rich, painterly texture.

Mitä väkivalta
on?

Mitä väkivalta on?

WHO (2021): Fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai **sillä uhkaamista**, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön.

Väkivaltainen teko on suunnattu toista ihmistä vastaan tämän toiveiden vastaisesti, ja sen tarkoituksena on aiheuttaa pelkoa, vahingoittaa tai estää henkilön oman tahdon mukainen toiminta (Isdal, 2001).

Erilaisia jaotteluja, mm. fyysinen ja henkinen väkivalta, seksuaaliväkivalta, taloudellinen väkivalta, kulttuuriin liittyvä väkivalta (ks. lisää esim. Bildjusckin ym., 2020).

Väkivallan käsitteistöä

Lähisuhdeväkivalta:

Erilaiset lähisuhteet, myös hoidolliset ja kotitalouden ulkopuolella tapahtuva väkivalta. Sukupuolineutraali

Perheväkivalta:

Väkivalta erityisesti perheyksikön sisällä, perheenjäsenten välillä. Tekijänä vanhempi, lapsi

Naisiin kohdistuva väkivalta:

Sukupuolistunut väkivallan muoto

Parisuhdeväkivalta:

Väkivaltaa, joka kohdistuu parisuhteen osapuoleen

Seurustelusuhdeväkivalta:

Erityisesti nuorten parisuhteissa ilmenevä väkivalta

Lähisuhdeväkivalta – ilkeä, viheliäinen sosiaalinen ongelma

Lähisuhdeväkivallan **haavoittavuus**: henkilö käyttää väkivaltaa lähisuhteen toiseen osapuoleen

Lähisuhdeväkivallan **affektiivisuus**: Ilmiönä herättää ulkopuolisissakin ihmisissä voimakkaita tunteita

Lähisuhdeväkivallan **yleisyys**: on olemassa kaikissa yhteiskunnissa, sosiaaliluokissa ja kulttuureissa

Lähisuhdeväkivallan **sukupuolittuneisuus**: Käytetyssä väkivallassa ja sen seurauksissa sukupuolittuneita eroja

Lähisuhdeväkivallan **näkymättömyys**: Suomessa ”herätty” ilmiön vakavuuteen vasta 1990-luvulla

Väkivallan sukupuolistuneisuus

- Kuka tahansa voi käyttää väkivaltaa ja olla väkivallan kokija
- Kuitenkin: Käytetyn väkivallan kontekstissa, väkivallan muodoissa, ja sen seurauksissa todettu eroja sukupuolten välillä
- Naiset altistuvat väkivallalle tyypillisesti kotona, miehillä suurempi uhka ns. katuväkivallalle.
- Lähisuhde kontekstina – ns. turvallisuuden paradoksi
- Naiset altistuvat useammin seksuaaliväkivallalle
- Naisille pitkäkestoisempia psyykkisiä ja fyysisiä seurauksia lähisuhdeväkivallasta

Väkivallalla vakavia seurauksia sekä yksilölle että yhteiskunnalle

- Yksilön näkökulmasta väkivallan seuraukset ovat traumatisoivia, eristäviä ja toimijuutta rajaavia
- Siltala ym. 2022: Lähisuhdeväkivalta lisää palvelujen käyttöä ja kustannuksia
- Lapsuudessa koettu väkivalta näkyi 50 % korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina aikuisuudessa.
- Parisuhdeväkivaltaa kokeneilla kustannukset olivat sosiaalipalveluissa 60–90 % ja oikeuspalveluissa (ml. poliisi) 70 % korkeammat verrattuna ei parisuhdeväkivaltaa kokeneisiin
- Viiden vuoden aikana naisten kokeman fyysisen parisuhdeväkivallan aiheuttamat suorat terveydenhuollon lisäkustannukset ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa (väestötutkimuksen perusteella 146000 naista fyysisen parisuhdeväkivallan uhrina).

Väkivalta lähisuhteessa ei vain perheen yksityisasia - Puuttumiseen ohjaa lainsäädäntö

- Kuten edellä todettu, kyseessä on sosiaalinen ongelma, josta aiheutuu huomattavia kansanterveydellisiä- ja taloudellisia kustannuksia sekä mittaamaton määrä inhimillistä kärsimystä.
- Istanbulin sopimus ratifioitu v.2015
- Vuonna 2014 hyväksytty sosiaalihuoltolaki (1301/2014) määritteli ensimmäisen kerran lähisuhde- ja perheväkivallan tilanteeksi, jossa sosiaalipalveluja on järjestettävä väkivallasta aiheutuvaan tuen tarpeeseen.
- Väkivaltatyön ja palvelujärjestelmän kehittämiseen on siten lainsäädännöllinen velvoite ja toimenpiteet ovat käynnistyneet, mutta paikoin hitaasti.

Naisiin ja tyttöihin
kohdistuva
lähisuhdeväkivalta tilastoissa

Naisiin kohdistuva uhka ja väkivalta tilastoissa

- EU:n perusoikeusviraston selvityksen mukaan jopa 30 prosenttia suomalaisista naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen (jäsenmaiden keskiarvo 21 %) (EU, 2014).
- Vuoden 2017 Tasa-arvobarometrin mukaan melkein 40 prosenttia naisista oli kokenut seksuaalista ahdistelua kahden edellisen vuoden aikana (Tasa-arvobarometri, 2017, s. 34).
- Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan naiset kohtaavat miehiä useammin seksuaalista ja fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa parisuhdekumppanin taholta (Danielsson & Näsi, 2018).

Naisiin kohdistuva väkivalta tilastoissa

- Henkirikoskatsauksen mukaan aikuisista naisuhreista 60 prosenttia ja miehistä 8 prosenttia oli joutunut entisen tai nykyisen puolisonsa tai seurustelukumppaninsa surmaamaksi vuonna 2019 (Lehti, 2020, s. 27).
- Tilastokeskuksen (2020) mukaan vuonna 2019 viranomaisille raportoitiin 10 600 lähisuhdeväkivaltarikosta. Aikuisista uhreista 77 prosenttia oli naisia, ja kaikista epäillyistä lähes 80 prosenttia oli miehiä.
- Huomionarvoista on lisäksi se, että vain 10 prosenttia naisista raportoi lähisuhdeväkivallasta poliisille (EU, 2014).

Lapsiuhritutkimus 2022: Lasten väkivaltakokemukset perheessä kasvussa

- Viime vuosikymmenten positiivinen kehitys lapsiin kohdistuvan perheväkivallan määrän vähenemisessä vaikuttaa pysähtyneen
- Vuonna 2022 joka kolmas (32%) kuudesluokkalaisista raportoi kokeneensa vanhempien taholta henkistä väkivaltaa (vuonna 2013 joka neljäs 25%).
- Yhdeksäsluokkalaisista 48 prosenttia kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa (vuonna 2013 44 %).
- Tytöt raportoivat kaikkia väkivallan muotoja enemmän kuin pojat
- Kokemukset fyysisestä kuritusväkivallasta kuitenkin vähentyneet molemmissa ikäryhmissä - väkivallan käyttöön jokin muu, kuin kasvatuksellinen syy?
- Kuormittavat elämäntilanteet, jaksamattomuus, poikkeusolot?

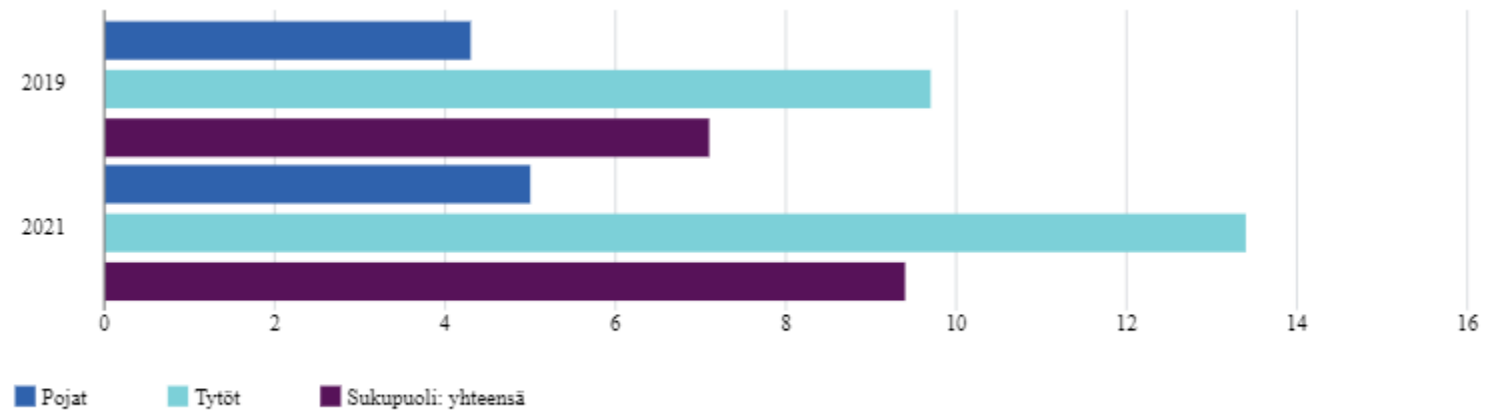
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/kolmenkymmenen-vuoden-myonteinen-kehitys-lasten-kokemassa-perhevakivallassa-pysahtynyt?publisherId=69818730&releaseId=69955301>

Kouluterveyskysely 2021: Nuorten kokema seksuaaliväkivalta vahvasti sukupuolittunut

"Oletko kokenut jotain seuraavista viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?"

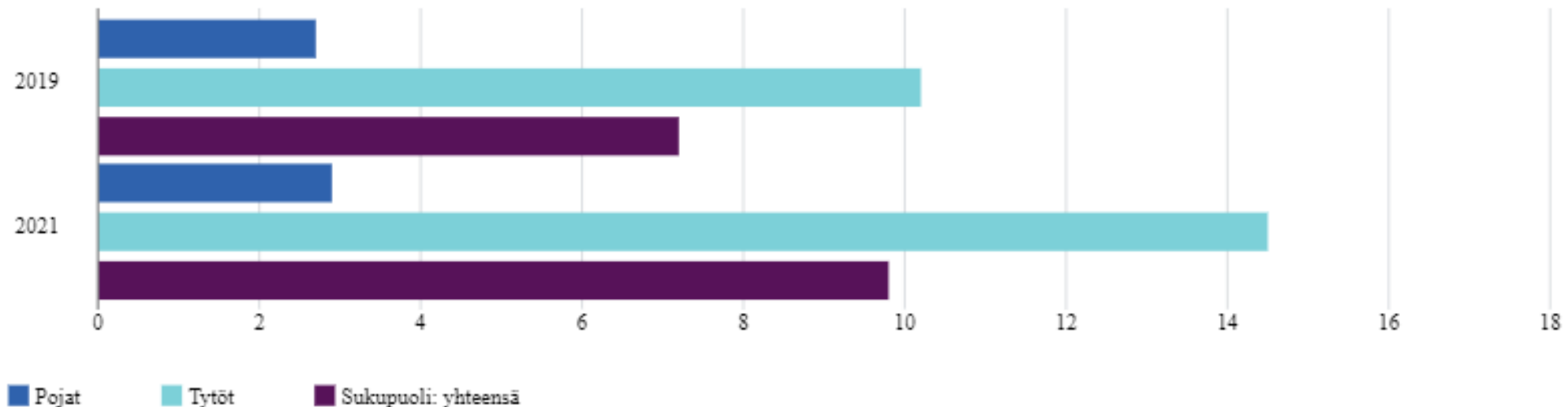
Kysymyksen osiot: 1) pakottamista riisuuntumaan, 2) kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoasi, 3) yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista, 4) rahan, tavaran tai päihteiden tarjoamista sinulle vastineeksi seksistä.

Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana, % Koko maa, Perusopetus 8. ja 9. lk

Lähde: Kouluterveyskysely 2021

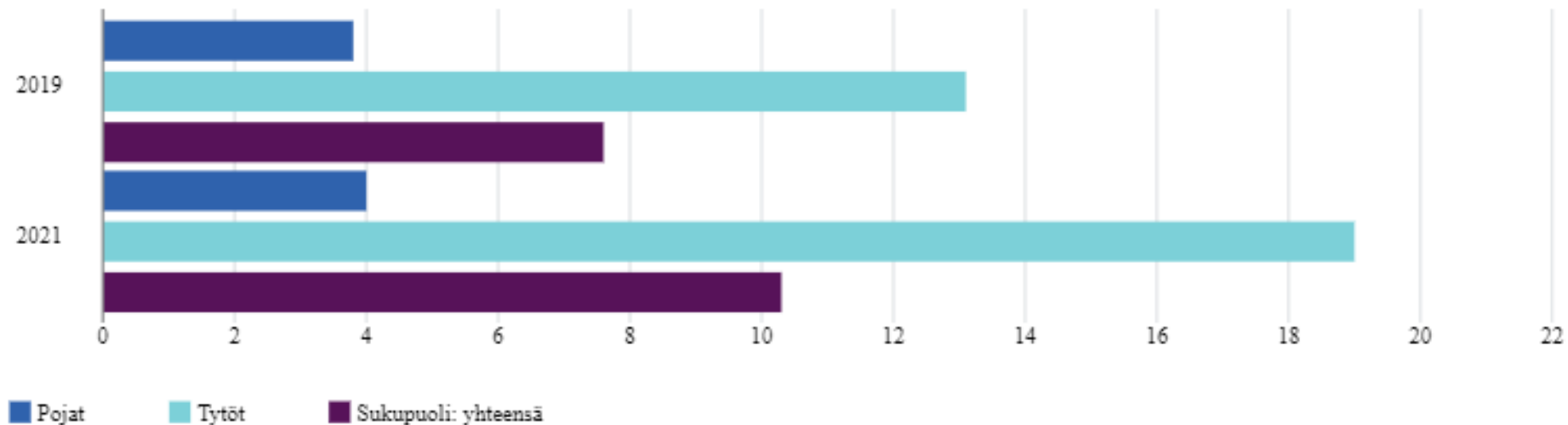
Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana, % Koko maa, Lukio 1. ja 2. vuosi

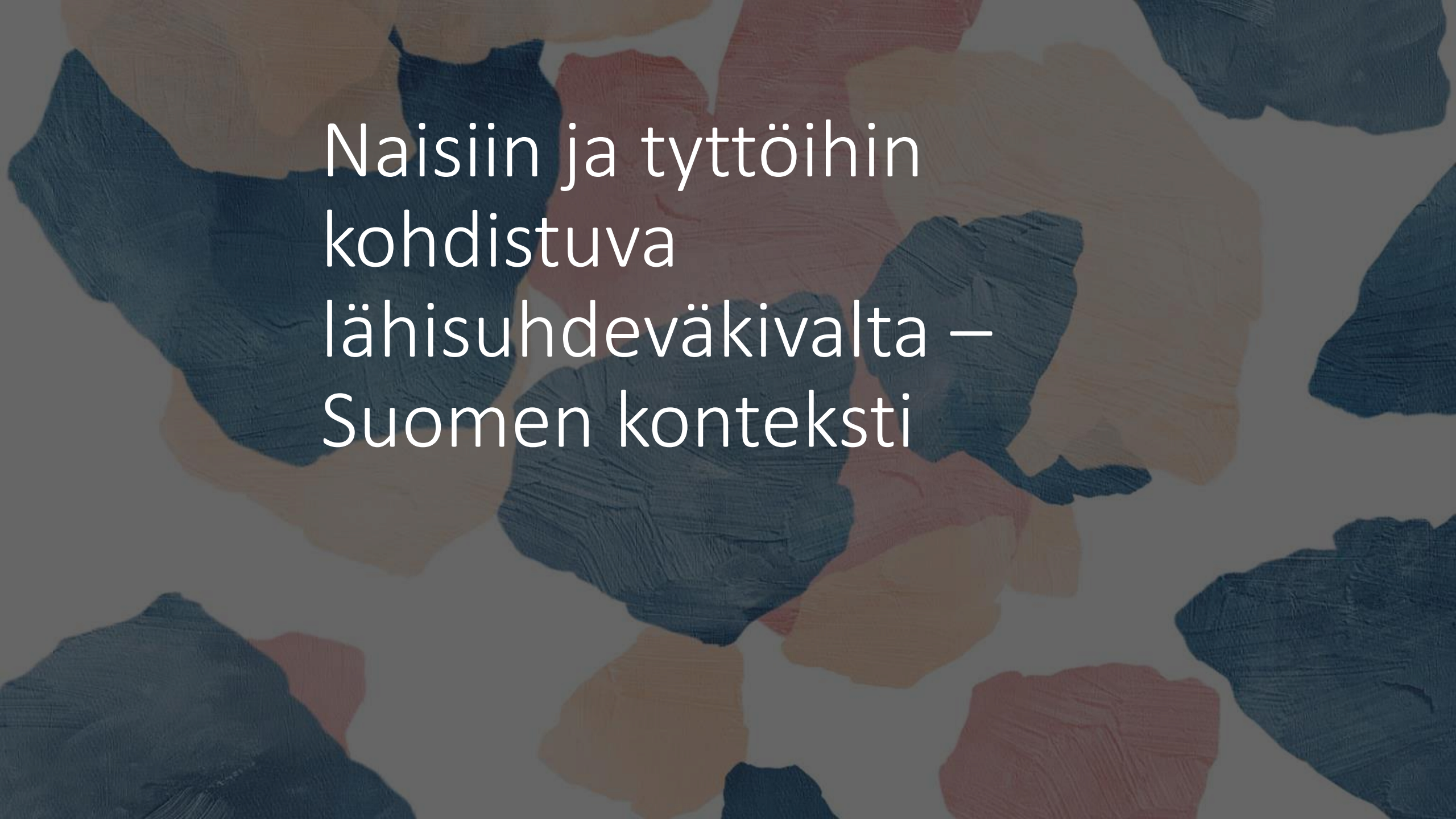
Lähde: Kouluterveyskysely 2021

Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana, % Koko maa, ammattioppilaitos

Lähde: Kouluterveyskysely 2021

Naisiin ja tyttöihin
kohdistuva
lähisuhdeväkivalta –
Suomen konteksti

Tasa-arvon ja väkivallan samanaikaisuus

- Suomi sijoittui 156 maan kansainvälisessä vertailussa toiseksi, kun tarkasteltiin naisten terveyttä ja eliniänodotetta sekä naisten osallistumista koulutukseen, työelämään ja poliittiseen päätöksentekoon (World Economic Forum, 2021, s. 10).
- GII-indeksillä sukupuolten tasa-arvoa mitattaessa (viisi indikaattoria: synnytykseen kuolleisuus, matala ensisynnyttäjän ikä, koulutus, poliittinen osallistuminen ja työmarkkina-asema) Suomi sijoittuu seitsemännelle sijalle. (UN, 2020, s. 343, 361.)
- EU:n jäsenmaita koskevassa sukupuolten tasa-arvoa mittaavassa tutkimuksessa vuonna 2021 Suomi oli viides (European Institute for Gender Equality, 2021, s. 25).

Kaikesta tasa-arvoon tähdänneestä ja muusta saavutetusta kehityksestä huolimatta naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta on Suomessa sosiaalinen ongelma

Pohjoismaisen tasa-arvon paradoksi?

- Tasa-arvon ja naisiin kohdistuvan väkivallan samanaikaisuus (mm. Gracia & Merlo, 2016)
- Väkivalta ja sen seuraukset sivuuttuvat ja jäävät piiloon tasa-arvoa koskevissa mittareissa, eikä niiden kytkös sukupuolten väliseen tasa-arvoon ole saanut tilaa julkisessa keskustelussa (esim. Walby ym., 2017, s. 3).
- Sukupuolineutraali retoriikka: naisiin kohdistuvan väkivallan sijaan väkivallasta puhutaan perheväkivaltana niin julkisessa ja poliittisessa keskustelussa kuin lainsäädännönkin tasolla (esim. Clarke, 2011; Pease, 2019; Piippo, 2022)

Heijastuksia historiasta?

Naisille äänioikeus
1906

Nainen voi mennä
ansiotyöhön ilman
miehen
suostumusta 1919

Uusi avioliittolaki:
nainen vapautuu
miehen
holhouksesta 1930

Samapalkkasopimus
(ILO): sama palkka
samasta työstä 1962

Vanhempien
kuritusoikeus
poistettu rikoslaista
1979

Lapsen ruumiillinen
kuritus kielletty
1984

Avioituva nainen saa
säilyttää
sukunimensä 1986

Tasa-arvolaki 1987

Raiskaus avioliitossa
kriminalisoitu 1994

Lähestymiskielto
laki 1999

Vaino kriminalisoitu
2014

Lopuksi: sukupuoli risteää myös muiden sosiaalisten erojen kanssa

- Väkivallan kokemiseen, käyttämiseen ja avun hakemiseen vaikuttavat sukupuolen rinnalla myös muut **sosiaaliset erot**, kuten toimintakyky (vamman-vammaton), etninen tausta, seksuaalinen suuntautuminen, ikä, uskonto, sosioekonominen asema
- Risteävien erojen leikkauspisteissä syntyy erilaisia ulossulkemisen ja alistamisen kokemuksia
- Esimerkiksi vammaisilla naisilla ja tytöillä on suurempi riski altistua lähisuhdeväkivallalle (Luoma ym., 2022; Piippo & Toikko, 2023)
- Kouluterveyskyselyn mukaan sijoitetut tytöt hyvin haavoittuvassa asemassa
- Lähisuhdeväkivallasta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen keskuudessa vähän tutkittua tietoa, mutta olemassa olevan tutkimuksen mukaan he kokevat valtaväestöä enemmän väkivallan uhkaa ja ovat haavoittuvassa asemassa avunhakijoina (Euroopan unionin perusoikeusvirasto, 2020)

Ensiarvoisen tärkeää ennalta ehkäisevä työ ja tietoisuuden lisääminen:

- Lähisuhdeväkivallasta ihmisoikeusasiana ja sosiaalisena ongelmana – ei yksityisasia!
- Väkivallan muodoista ja yleisyydestä – kuka tahansa voi olla väkivallan kokija
- Saatavilla olevista palveluista sekä väkivallan kokijoille että käyttäjille – apua on saatavilla
- Kohti väkivallan käyttöä puolustavien ja normalisoivien asenteiden, uskomusten ja käyttäytymismallien muutosta

Lähteet

- Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietamäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. (2020). *Väkivaltakäsitteiden sanasto*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpapereita 1/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Clarke, K. (2011). The paradoxical approach to intimate partner violence in Finland. *International Perspectives in Victimology* 6 (1), 9–19. https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/123182272/tivi_clarke_final.doc.pdf
- Danielsson, P. & Näsi, M. (2018). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017- Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 31/2018. Helsinki: Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspoliitikan instituutti.
- Gracia, E. & Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science & Medicine* 157, 27–30. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.03.040>
- EU (2014). *Violence against women. An EU-wide survey. Main results*. European Union Agency for Fundamental Rights. Haettu 21.1.2021 osoitteesta: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- Euroopan perusoikeusvirasto (2020). A long way to go for LGBTI equality. Osoitteessa https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality_en.pdf. Viitattu 26.5.2020.
- European Institute for Gender Equality (2021). *Gender Equality Index. Health*. Haettu 15.12.2021 osoitteesta <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021-health>
- Isdal, P. (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia fölag.
- Lehti, M. (2020). *Henkirikoscatsaus 2020*. Helsinki: Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspoliitikan instituutti.
- Luoma, M-L, Valtokari, M, Väre, A, Holm, M, Sainio, P, Ervasti, E, Vuorenmaa, M, Hiekkala, S, Leppäjoki-Tiistola, S, Heini, A & Purhonen, S (2022). Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhteiväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus: Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:24. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Lähteet

- Piippo, S. (2022) Lähisuhdeväkivallan kohtaamisen rakenteet, käytännöt ja toimijuus sosiaalityössä. Dissertations in Social Sciences and Business Studies no. 282. University of Eastern Finland.
- Piippo, S. & Toikko, T. (2023) Vammaisiin naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta. Teoksessa: T. Sihto & P. Vasara (toim.) Hoivan pimeä puoli. Gaudeamus (julkaistaan keväällä 2023)
- Siltala ym. (2022). Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52.
- Tasa-arvobarometri (2017). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2018/2. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Tilastokeskus (2020). Suomen virallinen tilasto (SVT): *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu 29.3.2021 osoitteesta http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001.fi.html
- Walby, S., Towers, J., Balderston, S., Corradi, C., Francis, B., Heiskanen, M., Helweg-Larsen, K., Mergaert, L., Olive, P., Palmer, E., Stöckl, H. & Strid, S. (2017). *The concept and measurement of violence against women and men*. Bristol, UK: Policy Press. 10.26530/OAPEN_623150
- UN (2020). *United Nations Development Programme. The next frontier. Human development and the Anthropocene*. Haettu 28.12.2021 osoitteesta <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2020>
- WHO (2021). *Violence against women prevalence estimates, 2018: Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*. World Health Organization. Haettu 18.2.2022 osoitteesta: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/341337>.
- World Economic Forum (2021). *Global Gender Gap Index*. Haettu 13.11.2021 osoitteesta https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf